

Knud Ejler Løgstrups prædiken 14. søndag efter trinitatis

Taler

Knud Ejler Løgstrup
Teolog, filosof, professor i etik
og religionsfilosofi

Dato

29. august 1937

Sted

Sandager-Holevad Kirker

Omstændigheder**Prædikentekst**

Lukasevangeliet kapitel 17, vers 11-19

FORBAVSELSE OG UNDREN. LIVET OG JEGET.

“Alt som en due hvid du bragte himmelbrevet, med Jesu rosenblod på folketunger skrevet”.¹

Ordet må være en rig gave, når Guds Ånd kan bo i det. Så det må jo være godt så nu og da rigtigt at besinde os på det. Det vil vi gøre i dag med to ord: forbavse og forundre.

At blive forbavset, det er noget pludseligt. Det er et sjok. Der sker noget uventet, der virker næsten som et stød for brystet – og i forbavselsens sjok spiler vi øjnene op.

At undres er noget helt andet. Forundringen stiger langsomt frem; den bliver umærkeligt til og vokser. Der er noget dvælende og voksende ved forundringen. En ro i yderste modsætning til forbavselsens uro.

Der er stor forskel på de to ord. Derfor er det heller ikke det samme, vi bliver forbavsede over som vi forundres over. Vi bliver jo nu mest forbavsede; vi husker vor forbavelse første gang, vi hørte radio; det var et helt sjok. Eller første gang vi så gang, og hørte en talefilm. Stemmen fra lærredet var et pludseligt sjok af forbavelse for os. Og når vi hver morgen åbner vor avis, så ønsker vi at den har noget at forbavse os med. Nyhederne skal serveres for os på en forbavsende måde; overskrifterne skal være store og deres ordlyd skal sjokere os. Avisen skal

give os forbavselsens nydelse. – Hele vor kultur er som teknisk en forbavselsens kultur. Det værste for et moderne menneske er, hvis der ikke er sket noget. Det moderne menneske lever åndeligt talt af forbavselse. Det er slemt, hvis der ikke sker noget – slemt for det moderne menneske, fordi det desværre ikke kan undre sig.

Vi undrer os over noget helt andet, end det vi bliver forbavsede over. Mennesket kan for eksempel undre sig over en kornmark. Denne undren har Jeppe Aakjær givet et genialt poetisk udtryk for, når han lader havren sige²:

"Mens i dug jeg groede fod for fod,
groede sangen sammen med min rod;
den som ydmyg lægger øret til,
hører lærkens triller i mit spil.

Det kan kolde hjerner ej forstå:
jeg er lærkesangen på et strå,
livets rytme døbt i sommerdræ,
mer end gumlekost for øg og fæ“.

Ja i al kunst, så længe den er ægte lever forundringen.

Man kan i et barns oplagthed undres over en renere menneskelighed end det er muligt at finde hos nogen voksen. Børn skulle i vor undren give os en øjnenes renhed i synet på det menneskelige. Og det både i deres artighed og uartighed. – Her kan vi slet ikke længer tale om forbavselse. Her undres vi – langsomt og voksende.

Forskellen mellem forbavselse og undren ligger også musikalsk i selve ordlyden. Tonen er helt forskellig. Forbavselsens “b” støder ordet ud. Og tonen falder hurtigt i de to sidste stavelser. Ordets tone er som et pludseligt råb, hvis lyd straks falder og dør hen. Ordets tone svarer til dets betydning: det pludselige stød.

Forundringens lange ”u” giver ordet en stigning, der holder sig og rundes af. Det lange “u” gør ordet til en blomsterkrone, der langsomt og umærkeligt åbner sig. Selve ordets tone svarer til dets betydning, den langsomme stigning. – Vi kunne vist overhovedet ikke lære at tale, hvis ikke vi var musikalske i primitiv,

ubevidst forstand.

Men nu kommer vi til det afgørende. Det gælder både forbavselsen og forundringen, at der er noget, som vi ikke forstår – og som vi derfor enten forbavses over eller undres ved.

Men når vi bliver forbavset over noget, vi ikke forstår, så har det kun sin grund i, at vi overrumples; det er så pludseligt, at vi endnu ikke har fået tid til at forstå det. Men forbavselsen er kun kort – den lever kun et øjeblik eller en kortere tid, så hører den op – nemlig når vi har fået tid til at besinde os på og forstå det, som vi i forbavselsens første pludselighed ikke kunne magte. Vi forbavses i dag ikke længer over radioen.

Derimod med forundringen er det helt anderledes. Det er et langt rigere ord. Jo mere vi undrer os over noget, des mer uforståeligt bliver det. Forundringen stiger stadig – den “vokser” selv. Jo mere vi besinder os derpå, desto mere forunderligt bliver det. Jo længere vi med Aakjær undrer os over kornmarken, desto mere forunderlig og uforståelig bliver verden:

“Jeg skal ringle barnet til dets seng,
ringle tågen op af sump og eng,
ringle freden over hjemmet ind,
ringle bønnen frem i fromme sind”.

Og derfor er der i forundringen en glæde over, at der er noget, som vi i vor forståelse ikke magter. Det er måske det ejendommeligste ved forundringen, at der er en glæde over, at der er noget, vi ikke forstår. I forundringen er der et Gud ske lov og tak, at verden ikke er så banal, at vi kan magte det hele i vor endelige og begrænsede forstand. Gud ske tak og lov, at verden er skabt af en anden end os, så den er større end vi – så vi må undres over den. Der er en skjult taknemmelighed i forundringen.

To ord som forundring og forbavselse, som ved første øjekast omtrent siger det samme – de fjerner sig fra hinanden jo mere vi tænker over dem; deres indhold er dog vidt forskelligt. Og hvilke perspektiver er der dog ikke i dem! Vi kan forstå Grundtvigs glæde over modersålet, han som så så dybt ind i ordenes perspektiv. Men hans glæde er først og sidst en glæde over, at Guds Ånd vil bo i ordene, når vi bruger dem til at forkynde Guds gode budskab.

Da de ti spedalske gik bort fra Jesus og var på vej hen til præsten for at fremstille sig, da mærkede de ni pludseligt, at de var blevet raske. De må være blevet forbavsede; de har fået et helt sjok. Men det har vel ikke varet så længe, så var de ikke længer forbavsede, men havde allerede affrundet sig med, at de var raske; de forstod det – og så var de ikke mere forbavsede.

Men der var en af de ti, da han mærkede blodet gå rundt i hans syge legem med helbredelse, da han mærkede, at livet vendte tilbage i lemmerne, da han mærkede, de heledes og blev friske – da undrede han sig, og hans forundring steg og steg. Jo mere han undrede sig, desto mere blev han forundret. Hans forundring voksede. Og han glædede sig over, at han ikke forstod det.

Livet var jo større end han selv. Hans eget liv var noget andet end han selv var. Selv var han jo den spedalske. Men nu fik han livet af en anden – af Jesu hånd. Det kunne han ikke forstå, at hans liv var noget andet og noget større end han selv. Men han mærkede det – livet kom jo udefra, fra Jesu hånd og helbredte ham ud i alle hans syge led. Han kunne ikke forstå det; han undrede sig. Forundringen og dens glæde over, at der var noget han ikke kunne forstå – hans eget liv, der var større end han selv og mægtigere end han selv – denne forundring og glæde steg og steg, så han ikke var herre over sig selv. Han vendte om, han råbte og priste Gud og faldt på sit ansigt for Jesu fødder og takkede ham.

Lad os da ikke blive så forstokkede i forbavselse, så vi ikke længer kan undres. Vi har grund til at undres over vort eget liv – at livet er meget større og mægtigere end vi selv er – så forunderligt det end lyder. Det er jo sandt. Det er fordi vi er skabte af Gud. Det er fra ham, vi har livet. Så livet er mere end vi selv er. Derfor kommer vi også i kirken, fordi vi må undres. Her er nemlig intet at blive forbavset over. Her siges intet forbavsende nyt – tværtimod det er det samme Guds ord, der forkyndes her søndag ud og søndag ind. Men her er meget at undres over. Vi kommer her med vor undren over jorden og livet, der er mere end vi selv. Og en ny undren kommer til her – Guds åbenbarelse i ordet, i dåben og nadveren.

1. Den Danske Salmebog, nr. 302: *Gud Helligånd! o, kom*
2. Sangen, der citeres, er *Jeg er havren. Jeg har bjælder på*

Kilde

Løgstrup, K. E.: "Prædikener fra Sandager-Holevad", side 65-68. Et udvalg ved Elsebeth Diderichsen og Ole Jensen. Gyldendal. 1995.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

14. søndag efter trinitatis, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/knud-ejler-logstrups-praediken-14-sondag-efter-trinitatis>